

گفت و گوی
صبا با کوروش
زارعی، بازیگر و
کارگردان تئاتر

تئاتر آیینی نباید به فعالیت محفلی تبدیل شود

اتفاق بیفتد و این جریان ادامه پیدا کند، طبیعی است که در سال‌های آینده آثار کمتری تولید خواهد شد. او با تأکید بر نیاز جامعه به تولید آثار فرهنگی درباره عاشورا اظهار کرد: جامعه، مردم و خانواده‌های ایرانی که به امام حسین(ع) و نهضت عاشورا علاقه‌مند هستند، نیاز دارند که در این مسیر خوراک فرهنگی داشته باشند. حیف است که برای چنین جامعه‌ای آثار هنری کافی تولید نکنیم. زارعی درباره وظیفه تئاتر آیینی نیز گفت: تئاتر آیینی وظایف زیادی دارد. یکی از مهم‌ترین وظایف آن این است که بتواند نهضت عاشورا و مفاهیمی مانند «هیئات من الذله» و پیام «مثلی لا یبایع مثل یزید» را در جامعه منتشر و در ذهن نسل‌های آینده ماندگار کند.

او ادامه داد: تا زمانی که انسان و جامعه بشری با ظلم، استعمار، جنگ، آدم‌کشی و کودک‌کشی مواجه است، باید درباره این مفاهیم صحبت کنیم. اگر نهضت عاشورا از طریق آثار هنری، چه سینما و تئاتر و چه تلویزیون، شعر و ادبیات، به شکل مستمر در جامعه حضور داشته باشد، می‌تواند در نسل‌های جوان این تفکر را ایجاد کند که نباید زیر بار هر ظلم و ستمی رفت.

این کارگردان با اشاره به اتفاقات معاصر بیان کرد: ما در جریان جنگ ۱۲ روزه نیز دیدیم که مردم ایران پای کشور و انقلاب خود ایستادند. این ایستادگی را می‌توان در امتداد همان تفکری دید که از فرهنگ عاشورا سرچشمه گرفته است؛ تفکری که بر ایستادگی و تسلیم نشدن در برابر ظلم تأکید دارد.

زارعی تأکید کرد: من هنرمند باید این تفکر را در جامعه بسط و توسعه بدهم و درباره آن کار کنم. اگر درباره این مفاهیم کار نکنیم و آنها را در آثار هنری تکثیر نکنیم، به مرور کمرنگ خواهند شد.

او در پایان گفت: کمرنگ شدن این تفکر می‌تواند اتفاقات ناگواری را در جهان بشریت رقم بزند، نه فقط در جهان اسلام. به نظر من یکی از رسالت‌های مهم تئاتر آیینی همین است که پیام عاشورا، ایستادگی در برابر ظلم و کرامت انسانی را زنده نگه دارد و آن را به نسل‌های آینده منتقل کند.

همزمان با فرارسیدن اربعین حسینی، توجه به نقش هنر در بازخوانی واقعه عاشورا و انتقال مفاهیم آن به نسل‌های جدید اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. تئاتر آیینی یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های هنری برای روایت مفاهیمی چون آزادی، ایستادگی در برابر ظلم، عدالت‌خواهی و فرهنگ عاشوراست؛ ظرفیتی که می‌تواند با زبان نمایش، مفاهیم دینی و تاریخی را برای مخاطب امروز ملموس‌تر کند. با این حال، این گونه‌نمایشی در سال‌های اخیر با چالش‌هایی مانند کاهش حمایت‌های نهادی، محدود شدن فرصت‌های تولید و اجرا، تغییر نگاه به اقتصاد هنر و کمرنگ شدن حضور مستمر در صحنه‌های تئاتر مواجه بوده است. بسیاری از هنرمندان معتقدند تئاتر آیینی، به دلیل ماهیت فرهنگی و هویتی خود، بیش از آنکه یک فعالیت صرفاً اقتصادی باشد، نیازمند برنامه‌ریزی و حمایت مستمر است تا بتواند نقش خود را در حفظ و انتقال فرهنگ عاشورا و ارزش‌های انسانی به نسل‌های آینده ایفا کند. صبا به مناسبت اربعین حسینی، در گفت‌وگو با کوروش زارعی، بازیگر و کارگردان تئاتر، به بررسی چالش‌ها، ضرورت حمایت از تئاتر آیینی و جایگاه آن در جامعه امروز پرداخته است.

ناصر ارباب
گفت‌وگو

کوروش زارعی، بازیگر و کارگردان تئاتر، درباره دلایل کمرنگ شدن نمایش‌های آیینی و مذهبی، به نقش نهادهای حمایتی اشاره کرد و گفت: در گذشته برخی ارگان‌ها و نهادها از تئاتر آیینی حمایت می‌کردند و اساساً نیز باید چنین باشد، چراکه وقتی هنرمندی درباره دفاع مقدس، عاشورا یا موضوعات ارزشی و آیینی اثر تولید می‌کند، این آثار باید مورد حمایت بیشتری قرار بگیرند.

او ادامه داد: متأسفانه برخی از این ارگان‌ها و نهادها با جریان‌هایی همراه شده‌اند که معتقدند تئاتر آیینی هم باید مانند سایر آثار صرفاً با معیار فروش و بازگشت سرمایه سنجیده شود. یعنی اگر برای یک اثر هزینه‌ای می‌شود، انتظار داشته باشند همان سرمایه از طریق گیشه بازگردد؛ در حالی که به نظر من اگر با چنین نگاهی به تئاتر آیینی نگاه کنیم، از همان ابتدا شکست خورده‌ایم.

زارعی با تأکید بر ماهیت فرهنگی تئاتر آیینی اظهار کرد: تئاتر آیینی، یک تئاتر فرهنگی است؛ تئاتری که با ارزش‌های فرهنگی و اندیشه مردم ما عجین شده است. نمی‌توان انتظار داشت تمام ارزش‌های فرهنگی و اعتقادی جامعه را صرفاً با معیار درآمدزایی و فروش بسنجیم.

این کارگردان افزود: وقتی تفکر این باشد که «ما این مقدار پول می‌دهیم و باید همان مقدار پول برگردد»، تئاتر آیینی و

مذهبی ما روز به روز ضعیف‌تر خواهد شد. امروز هم می‌بینیم که این نوع تئاتر بسیار کمرنگ شده و اگر اجرایی وجود دارد، اغلب متعلق به چند گروه است که با انگیزه و علاقه شخصی و به شکل «دلی» کار می‌کنند.

زارعی با اشاره به ضرورت حمایت جدی‌تر از این آثار گفت: من نمی‌گویم نباید به تئاترهای حرفه‌ای یا آثاری با موضوعات دیگر پرداخته شود. همه گونه‌های نمایشی باید فرصت تولید و اجرا داشته باشند، اما این مسئله نباید باعث شود تئاتر آیینی و مذهبی کمرنگ یا حذف شود.

او ادامه داد: اگر بخواهیم تئاتر آیینی را به یک تئاتر محفلی تبدیل کنیم، روز به روز با آثار کمتری مواجه خواهیم شد و در نهایت همین تعداد اندک نیز از بین می‌رود.

این هنرمند برای توضیح بیشتر به آیین‌های محرم و صفر اشاره کرد و گفت: شما در ایام محرم و صفر فقط با حسینیه‌ها و مساجد مواجه نیستید. در هر محله و منطقه‌ای، مردم در خانه‌های خود روضه برگزار می‌کنند؛ حتی در خانه‌های آپارتمانی و با تعداد محدودی از افراد. این نشان می‌دهد که فرهنگ عاشورا در میان مردم زنده است و نمی‌توان آن را به یک فضای محدود کرد.

زارعی افزود: تئاتر آیینی نیز باید در میان مردم حضور داشته باشد و نباید صرفاً به یک فعالیت محفلی نگاه کنیم. اگر این

